

Suomen Tietotoimisto Oy
Päätoimittaja

LAUSUNTO
30.9.2003

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUVOSTO

OIKEUSMINISTERIÖ

30.09.2003

ad 38, 71, 2002
OKO30:00/2002

lavo

LAUSUNTO 30.9.2003

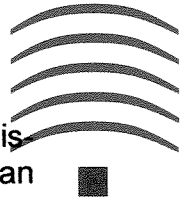
Oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä (työryhmän mietintö 2003:8)

Suomen Tietotoimistolta (jäljempänä STT) on pyydetty lausuntoa oikeudenkäynnin julkisuus hallintolainkäytössä -työryhmän mietinnöstä. Kiinnitämme tässä lausunnessamme huomiota ainoastaan seikkoihin, joilla on erityistä merkitystä STT:n kannalta.

Aluksi on hyvä todeta STT:n rooli Suomen mediassa. STT on suomalaisen median omistama yritys, joka hoitaa asiakkailleen (kaikki merkittävät tiedotusvälineet ja pari sataa media-alan ulkopuolista yritystä ja yhteisöä) uutis-seurantaa tuottamalla päivittäin kolmella kielellä yhteensä 500-600 uutista. STT:n toiminnassa oikeusistuinten kattava seuranta on keskeistä. Sitä harjoittaa paitsi Helsingin toimituksen oikeus- ja rikosryhmä muun kotimaan toimituksen tuella myös jokainen STT:n yhdeksästä aluetoimituksesta.

Työryhmän ehdotus (jäljempänä ehdotus) pohjautuu oikeudenkäynnin julkisuus -toimikunnan mietintöön (jäljempänä mietintö) ja siitä saatuihin lausuntoihin. Ehdotuksen tavoitteena on hallintolainkäytön avoimuuden lisääminen ja julkisuusperiaatteen toteutumisen tehostaminen. Nimenomaan tiedotusvälineet ovat keskeisessä asemassa julkisuusperiaatteen ja julkisen vallankäytön valvonnan toteuttamisessa. Käsillä oleva asia on siksi tiedotusvälineiden kannalta tärkeä. Pääosin ehdotus kelpaa STT:lle.

STT haluaa kiinnittää huomiota erityisesti asiakirjojen, ml. diaaritietojen, julkisuuteen. Koska asian käsittely hallintotuomioistuimissa on lähtökohtaisesti kirjallista, on erittäin tärkeää, että hallintotuomioistuinten päätökset perusteluineen ovat pääsääntöisesti julkisia. Yleisön saatavilla tulee olla tietoja lainkäytön perusteluista myös yksilön kannalta keskeisissä ja usein arkaluontoisten tietojen käyttöön perustuvissa asioissa kuten verotusasioissa ja sosiaalihuollon asioissa. Tämä edistää julkista keskustelua ja julkisen vallankäytön valvontaa, kun myös muilla kuin jutun asianosaisilla on mahdollisuus saada tieto päätöksen perusteluista ja siihen vaikuttavista seikoista. Tämä on ehdoton edellytys myös yhteiskunnan toimien valvonnan näkökulmasta, mikä on

yksi median tehtävä. Tämä rooli on korostunut, kun monia hyvinvointiyhteisöön liittyviä palveluita on ajettu alas ja kansalaisten oikeuksia arvioidaan yhä enemmän oikeudessa.

Ehdotuksen mukaan (6 § 2 mom) hallintolainkäyttöviranomainen voisi päättää, että päätös tai sen osa on julkinen julkisuuslain tai muiden salassapitosäännösten estämättä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin varmistamiseksi taikka muun erittäin tärkeän yleisen tai yksityisen edun vuoksi. Näissä tapauksissa on ehdotettu, että tuomioistuimen diaariin merkitty tieto voitaisiin pitää salassa, jotta asianosaista ei voida yhdistää diaaritietojen julkisuuden vuoksi kyseiseen asiaan (ehdotettu 4 § 1 mom).

Diaariin merkittävien tietojen salassapidon tarve on kuitenkin usein kiistanalaista eikä läheskään aina tiedossa niitä diaariin merkittäessä. Diaaritietojen salaaminen pitäisi tulla kyseeseen vain asianosaisten henkilöllisyyttä yksilöiltä osin, jotta tiedotusvälineillä tai muilla asiasta kiinnostuneilla olisi mahdollisuus saada tietoja hallintotuomioistuimissa vireillä olevista asioista, jotta myös päätöksiä osataan odottaa.

Ehdotuksen 4 § sisältää useita sellaisia asioita, kuten verotus, toimeentulotuki, kehitysvammaisten erityishuolto, vammaispalvelu, päihdehuolto, omaishoidon tuki ja erilaiset asiakasmaksut, jotka mittaavat hyvinvointiyhteiskunnan tasoa ja toimivuutta. Median kannalta on hyvin tärkeää pystyä seuraamaan näihin liittyvää oikeuskäytäntöä nähdäkseen, millä tavalla em. palveluiden asiakkaat suomalaisessa yhteiskunnassa selviävät ja miten virkakoneisto heitä kohtelee.

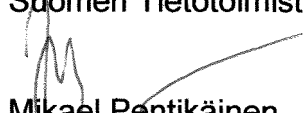
STT:n mielestä tiedon salaamisen poikkeusluontoisuus tulisi diaariin merkittävien tietojen julkisuutta ja tietojen luovuttamista koskevassa säännöksessä tulla selkeämmin ilmi.

On myös syytä todeta, että diaaritiedot ovat ratkaisevia medialle, joka joutuu tukeutumaan jatkuvasti diaaritietoihin pysyäkseen ajan tasalla oikeusistuinten toiminnasta. Senkin vuoksi maksimaalinen avoimuus diaaritietojen kirjaamisessa tukee avointa yhteiskuntaa.

Muilta osin STT yhtyy Viestinnän keskusliiton aiheesta antamaan lausuntoon.

Kunnioitavasti

Suomen Tietotoimisto Oy

Mikael Pentikäinen
Toimitusjohtaja, päätoimittaja